

Co je to vlastně autismus?

Autismus je porucha, se kterou se člověk narodí.

Když má někdo autismus, jeho mozek funguje trochu jinak, než mozek jiných lidí, neznamená to ale, že funguje špatně.

Lidé s autismem mají občas problémy s komunikováním, děláním si kamarádů, chováním mezi lidmi a trávením času s lidmi.

Některým lidem s autismem dělá problém, když se něco změní, nebo když mají zkoušet a dělat něco nového.

Každý člověk s autismem je speciální a u každého se jeho problémy projevují trochu jinak.

Děti s autismem, stejně jako děti bez autismu, mají řadu věcí, které jim nejdou, ale i řadu věcí, ve kterých jsou dobří, které mají rádi a kterými nás mohou obohatit, je jenom na nás, zda se nám je podaří najít.

Děti, které mají autismus, vypadají jako každý jiný a jako všichni ostatní mají radost, bývají smutní, naštvaní, veselí, zranění, atd.

AUTISTICKÁ TRIÁDA: Problémy v komunikaci – edukační list

Co je to komunikace?

Komunikace je dorozumívání. Způsob, kterým si s druhými lidmi vyměňujeme informace, dáváme zprávy, říkáme si, co potřebujeme.

I když se to na první pohled nezdá, komunikace je velmi složitá a plná různých úskalí.

Slova jsou náhodně složená z písmenek a přesto víme, co přesně třeba slovo „koruna“ znamená...Ale pozor „koruna“ může znamenat minci, královu pokrývku hlavy i vršek stromu. Má mnoho významů a není lehké určit, který z nich má člověk zrovna na mysli.

Někdy mluvíme i v dlouhých větách.

Nemluvíme jenom slovy, ale i tím, jak se u mluvení tváříme, jakým tónem mluvíme, co ukazujeme rukama, jak u toho stojíme. Někdy mluvíme rychleji, někdy pomaleji.

Představte si, že byste se učili novému cizímu jazyku – všechny výše zmíněné věci by vám dělaly problémy.

Lidé s PAS mají vždy problémy v komunikaci

Jak problémy u dětí s PAS vypadají?

- Některé nemluví vůbec

(dorozumívají se třeba jen zvuky, pomocí piktogramů, nebo jim druzí vůbec nerozumí)

- Některé používají ke komunikaci naučené fráze, nebo úryvky z televize a knih

(Místo „Chci se napít“ řeknou „Kofola, když jí miluješ, není co řešit“)

- Některé mají bohatou slovní zásobu, ale mluví jako kniha

(8mi letý kluk říká: „Děti se mnou nekooperují a dělají velikánský hluk.“)

- Některé mají problémy s melodií a intonací

(mluví moc potichu, moc hlasitě, místo mluvení zpívají, nebo jednotvárně jako robot)

- U některých se objevuje echolalie - „mluví jako papoušek“

(Když maminka řekne „Karlíku chceš banán?“ Karlík místo „Ano, maminko.“ Řekne: „Karlíku chceš banán?“ a vezme si banán)

- Některé vytvářejí nová slova, která jsme do té doby neslyšeli

(třeba „poplematený“ – to znamená popletený a zmatený zároveň; nebo slova komolí – místo „rodinný“, řeknou třeba „rodinský“)

Co dělá dětem s PAS obtíže?

Porozumění řeči

- Když druzí lidé říkají příliš dlouhé věty

(Když maminka Karlíkovi řekne: „Běž do koupelny, sundej si tričko, to tričko hod' do pračky, utři se, běž se převléct a pak se vrať.“ Tak Karlík dojde do koupelny a už neví, co měl dělat dál)

- Význam některých slov – např: **Král má na hlavě korunu**

- Některé věci chápou doslova

(Když tatínek řekne: „Tvoje nová paní učitelka bude přísná, viděl jsem, jak zlobivé děti zabíjela pohledem.“ Karlík si opravdu může myslet, že paní učitelka může zabít děti tím, že se na ně podívá)

Porozumění nemluvenému dorozumívání (komunikaci)

- Výraz obličeje (Je pro ně těžké poznat, jaký je rozdíl mezi tím, když se mračíme, nebo se usmíváme)
- Tón hlasu (Je pro ně těžké poznat, jaký je rozdíl mezi tím, když řeknete: „To se ti teda povedlo“ milým hlasem, nebo zlým tónem)
- Gesta (Je pro ně těžké poznat, co myslíme tím, když k nim natahujeme ruku – nemusí si být jistí tím, jestli je chceme pohladit nebo bouchnout)
- Postoj těla

Vyjadřování v řeči

- Některé děti užijí ke komunikaci tvoji ruku

(Hlavně když byl Karlík menší, tak nevěděl, jak si má o něco říct, tak často používal maminčinu ruku k tomu, aby si řekl o to, co chce)

- Některé děti neumí mluvit v dlouhých větách, tak používají jenom jedno slovo

Jaké obtíže problémy v komunikaci dětem s PAS přinášejí?

- Nedovedou vždy říci, co chtějí, co si přejí
- Nevědí, jak druhé požádat o pomoc
- Druzí lidé je moc nechápou

Důsledky

- Druzí lidé se na ně zlobí
- Některé věci se mohou učit mnohem déle
- Někdy se mohou chovat nepochopitelně, protože nechápou, co v komunikaci říkáme
- Někdy se mohou chovat nepřírozně, nebo neslušně

Jak můžeme sourozencům pomoci?

- Když něco nebudou chápat, vzpomene si, že komunikace je jednou z oblastí, ve které mají problémy
- Budeme k nim tolerantní
- Budeme s nimi řešit věci v klidu

AUTISTICKÁ TRIÁDA

Přátelství a společenské chování

Co je to přátelství?

- Dovednost navázat a udržet vztah s druhými
- Schopnost podělit se s druhými lidmi o různé zážitky, hrát si s nimi, pomáhat jim
- Vztah založený na zájmu o druhé lidi
- Vztah, který je těžké navázat
- Vztah, který je těžké udržet

Být přátelský je velmi těžká práce

Co je to společenské chování?

- Chování, které je podle společenských pravidel

ALE

Jiná pravidla jsou v divadle, jiná v rozhovoru s cizím člověkem, jiná při hře s kamarádem. Pravidla se neustále mění a někdy je těžké jim rozumět. Přesto je třeba se je všechna naučit a umět je správně vybírat a chovat se podle nich.

Umět se chovat ve společnosti není vůbec jednoduché

Problémy v přátelství a společenském chování jsou u lidí s PAS běžné

Jak problémy v přátelství vypadají?

- Některé děti nevědí, jak začít rozhovor, nebo hru
- Některé děti neumějí udržet rozhovor, nebo hru (*nevědí, jak se střídat v rozhovoru, nebo ve hře*)
- Některé děti nevědí, že se člověk může cítit jinak než ony
- Některé děti neumějí sdílet zážitky s druhými
- Některé děti nedokážou poznat, jak se druhý člověk cítí

Jak problémy ve společenském chování vypadají?

- Některé děti nevědí, jak se v některých situacích vhodně chovat nebo dodržovat společenská pravidla (*jinak mluvíme s lidmi na oslavě narozenin a jinak na pohřbu*)
- Nerozumí pravidlům společenských a kolektivních her (*proč by měl vyhrát; kopání a chytání míče jim nemusí přijít zábavné*)
- Nerozumějí pravidlům společenského chování a tak jim nedokáží přizpůsobit svoje chování (nemusí rozumět tomu, že když druhému vezme hračku, může mu to vadit).

Důsledky

- V sociálních vztazích si nejsou jistí a jednájí neobratně
- Někdy se raději stahují do „svého bezpečného světa“ a vyhýbají se druhým lidem, někdy dokonce i rodině a přátelům
- Některým dětem nevádí, že nemají přátele a jsou raději samy

Jaké obtížné problémy v komunikaci dětem s PAS přinášejí?

- Druzí lidé jim často nerozumí
- Může pro ně být těžké mít kamarády a být ve společnosti

Jak můžeme bráchům/ségrám pomoci?

- Být k nim tolerantní
- Potřebují hodně času a podpory aby byli schopni si s námi nebo jinými dětmi hrát a povídat

AUTISTICKÁ TRIÁDA

Problémy v představivosti, zájmech a hře

Co je to představivost?

- Schopnost, která hraje důležitou roli v tom, jak se učíme, jak si hrajeme, jak se chováme se k druhým lidem, jak dokážeme řešit problémy, vyrovnat se změnou a nečekanými událostmi
- Představivost taky někdy nazýváme fantazie

Mít dobrou představivost je velký dar.

Jak problémy vypadají?

- Některé děti si neumí představit, jak se druhý cítí (*např. odejdou z místnosti, když na něj druhý mluví*).
- Pro některé děti je složité vidět problém z pohledu toho druhého (*přepnou v televizi program, na který se díváš, aby se mohli dívat na svůj. Myslí si, že to chceš taky, protože oni se na to dívat chtějí*).
- Některé děti nerozumí zájmům a koníčkům druhých (*je pro ně třeba těžké představit si, co je zábavného na utíkání za míčem - fotbalu*).
- Některé děti špatně rozumí hře, a i když si s ostatními dětmi chtějí hrát, neví přesně jak (*když si s někým chtějí hrát, vezmou mu hračku, zničí stavbu, počmárají sešit, bouchnou ho*).
- Některé děti mají problémy s napodobováním - je pro ně těžké od druhých okoukat, jak se věci dělají (*takže s hračkami si pak někdy nehrají normálně, ale zvláštním způsobem – řadí plyšáky do řad, stále dokola otevírají a zavírají dvířka, místo ježdění s autíčkem mu neustále točí kolečky, olizují věci, atd.*).
- Některé děti nechápou hru „jako“ (*nedovedou si představit, že židle může být jako auto atd. Proto je pro ně těžké hrát si s ostatními dětmi*).
- Pro některé děti s PAS může být obtížné představit si, že jiní lidé mají své vlastní rodiny, kamarády a životy (*např. když potkají učitele ze školy na ulici, tak ho třeba nepozdraví, nebo s ním nemluví, protože si myslí, že pan učitel je pouze ve škole a toto je někdo jiný*)

Problémy v představivosti, zájmech a ve hře se objevují u všech lidí s PAS

Jaké obtíže problémy v představivosti dětem s PAS přinášejí?

- Je pro ně těžké zapojit se do hry s ostatními dětmi
- Ostatní děti mohou jejich zájmy a koníčky považovat za podivné.
- Lidé se na ně často zlobí a říkají jim, že jsou necitliví a sobečtí.
- Je pro ně těžké řešit nové problémy, nebo reagovat na změnu.

Důsledky

Druzí si o lidech s PAS často myslí, že jsou jenom podivní, sobečtí a nevychovaní a podle toho se k nim často chovají necitlivě a odmítavě.

Jak můžeme bráchům/ségrám pomoci?

- Být k nim tolerantní
- Vysvětlit ostatním důvody, proč se chovají jinak

PORUCHY AUTISTICKÉHO SPEKTRA

Základní typy

Poruchy autistického spektra jsou pervazivní vývojové postižení

Co znamená spektrum?

Spektrum znamená, že je něčeho celá škála - žádní dva lidé s PAS nejsou stejní a každý je speciální, takže problémy, každého člověka s PAS budou vypadat trochu jinak.

Co znamená pervazivní?

Pervazivní znamená, že zasahuje a ovlivňuje všechny oblasti člověka (myšlení, chování, řeč, pocity, učení, atd.)

Co znamená vývojové?

Znamená, že je to něco, co máme na celý život

Základní typy PAS

Dětský autismus

- Nejzávažnější
- Velké problémy ve všech oblastech autistické triády
- Jde dobře poznat už před 3 lety

Atypický autismus

- Problémy autistické triády nejsou tak výrazné
- Jde poznat až po 3. roce
- U některých dětí může být problém jen ve dvou oblastech autistické triády

Aspergerův syndrom

- Děti jsou vždy normálně chytré
- Problémy nejsou na první pohled poznat, ale při porovnání se zdravými dětmi odlišně myslí a jednají

Funkčnost

Nízkofunkční

- Často ani nemluví
- Vztahy s druhými lidmi navazují jen velmi málo
- Většinou mají těžké mentální postižení
- Neumí se o sebe postarat
- Potřebují úplnou pomoc druhých lidí

Středně funkční

- Umí komunikovat trochu lépe
- Vztahy s druhými lidmi navazují hůře
- Často potřebují pomoc druhých lidí

Vysoce funkční

- Umí komunikovat poměrně dobře
- Zvládnou se orientovat mezi lidmi, ale stále jsou patrné problémy
- Jsou často normálně chytří

